

ตำรวจอีกแรงหนึ่ง ยามรักษาการณ์ประจำหมู่บ้านนี้ช่วยตำรวจจับกุมผู้กระทำผิด ตลอดจนป้องกันอาชญากรรมได้มาก

บทบาทของประชาชนในชุมชนต่อการป้องกันอาชญากรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ นับว่ามีผลในการยับยั้งการกระทำผิด โดยการลดช่องโอกาสในการกระทำผิด ซึ่งในสภาพการณ์ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างทั่วไปว่า อาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน และการป้องกันอาชญากรรมก็เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย คือ รัฐบาลและเอกชนหรือชุมชน

ตัวอย่างของความร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้ดำเนินการแล้ว คือ ตัวอย่างในโครงการ "สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม" ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งของงานชุมชนสัมพันธ์ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดย พล.ต.อ.ณรงค์ มหานนท์ ได้ริเริ่มตั้งขึ้น มีหน้าที่ในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการให้ข่าวอาชญากรรม เป็นการจัดตั้งกลุ่มพลเมืองที่มีความสนใจเข้าเป็นหูเป็นตา เป็นสมองช่วยเหลืองานของกองบัญชาการตำรวจนครบาลมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) เมื่อประสบเหตุอาชญากรรม หรือพฤติกรรมที่น่าสงสัยว่าได้กระทำอาชญากรรมมาแล้ว และกำลังจะหลบหนี หรือเหตุร้ายที่เป็นภัยอันตรายต่อสาธารณชน เช่น อัคคีภัย วาตภัย หรืออุบัติเหตุทางจราจร ให้สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมสังเกตและจดจำรายละเอียดของเหตุการณ์ ได้แก่ รูปพรรณ การแต่งกาย และทิศทางการหลบหนีของผู้กระทำผิดตลอดจนพาหนะที่ใช้เท่าที่สามารถจะทำได้ และรีบแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเร็วที่สุด

2) สังเกตการณ์ให้ข่าว ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ราชการตำรวจ การรายงานข่าวหรือข้อเสนอแนะให้รายงานต่อผู้กำกับ หรือสารวัตรสถานีตำรวจท้องที่ หรือผู้บังคับบัญชาของตำรวจท้องที่นั้น ๆ

3) สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม เป็นผู้ช่วยเหลือราชการตำรวจตามหน้าที่ของพลเมืองดี ซึ่งมีหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม จะต้องเข้ารับการอบรมโดยกองบัญชาการตำรวจนครบาลจะจัดอบรมสมาชิกให้ตระหนักถึงภารกิจและการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนครบาล ตำรวจกับงานชุมชนสัมพันธ์ ปัญหาสาเหตุของอาชญากรรม คุณธรรมของ

พลเมืองดี การจดจำรูปพรรณลักษณะของคนร้าย แนวทางการแสวงหาข่าววิธีการแจ้งข่าวและอื่น ๆ ซึ่งสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมประกอบไปด้วยบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ แท็กซี่ สามล้อเครื่อง และอาชีพทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร ประมาณ 1,924 คน จากผลงานของสมาชิกฯ ได้แจ้งให้ตำรวจทำการจับกุมในคดีต่าง ๆ ได้เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ในเขตกรุงเทพมหานครยังมีการจัดตั้งยามรักษาการณ์ประจำหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่คอยตรวจตราดูแลรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน และมีการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยในบริเวณหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งโครงการนี้เรียกว่า “โครงการฉีกกำลังระหว่างตำรวจกับประชาชนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านจัดสรรเขตนครบาล” โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้สนับสนุนทางด้านแผนปฏิบัติงานและประชาชนเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัย โดยมีการอบรมอาสาสมัครในช่วงระยะเวลาดังกล่าว รวมถึงการบริจาคเงินและสิ่งของที่จำเป็น ในการจัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านจัดสรร นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยของเอกชน ซึ่งรับจ้างดูแลรักษาความปลอดภัยในสถานที่ต่าง ๆ เช่น อาคารบ้านเรือน ร้านค้า และอื่น ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเหล่านี้จะช่วยกันจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า ตลอดจนป้องกันอาชญากรรมได้มาก ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยเหลืองานของเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกแรงหนึ่ง

ปัจจุบันหน่วยงานของกรมตำรวจได้นำเอาระบบแจ้งภัยทางโทรศัพท์หมายเลข 191 มาใช้ในประเทศไทย เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนเมื่อประสบเหตุด่วน-เหตุร้าย ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชนแต่ละคนเข้ามามีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรม ในชุมชนของตนได้เป็นอย่างดี

วิธีการที่ชุมชนให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อการป้องกันอาชญากรรมสามารถกระทำได้ดังนี้

1) ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม

1.1) การให้ความร่วมมือด้านข้อมูล ข่าวสาร โดยแจ้งเบาะแสของแหล่งคนร้ายที่สถานีตำรวจท้องที่

1.2) หากพบคนร้ายกำลังก่ออาชญากรรม ก็แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ใกล้ที่สุดทราบ ทั้งนี้เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบเหตุได้ทันทั่วถึง

- จดจำเหตุการณ์ หรือพฤติกรรม วิธีการต่าง ๆ ของคนร้าย
- จดจำลักษณะของคนร้าย จดจำตำหนิหรือรูปพรรณคนร้าย เครื่องแต่งกายอาวุธที่ใช้

- จดจำยานพาหนะที่คนร้ายใช้ (ทะเบียน, สี, ชนิด) เส้นทางหลบหนีการจำต่าง ๆ ควรจดไว้ในขณะนั้นเพราะอาจลืมได้ง่าย และแจ้งเหตุที่เกิดขึ้นซึ่งหน้าที่

1.3) ช่วยกันดูแลสิ่งของสาธารณะ และแจ้งความเมื่อมีผู้ทำลายเสียหาย

1.4) สนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ เช่น การบริจาคยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร และเครื่องมือเครื่องใช้อื่น ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

1.5) เข้าร่วมในโครงการชุมชนสัมพันธ์หรือกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ เพื่อผนึกกำลังป้องกันอาชญากรรม

2) การป้องกันรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินภายในครอบครัว และเพื่อนบ้านใกล้เคียง

2.1) ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียง เพื่อป้องกันเหตุร้ายในละแวกบ้าน

2.2) คอยตรวจตราดูแลบ้านเรือนให้มีระบบป้องกันการโจรกรรมที่มั่นคงแข็งแรงมีความระมัดระวังรอบคอบอยู่เสมอ

2.3) ตักเตือนคนในบ้านให้ระมัดระวังอย่าเปิดประตูรับคนแปลกหน้าง่าย ๆ ควรเล่ารายละเอียดและกลอุบายต่าง ๆ ของคนร้ายให้กับคนใช้หรือคนในบ้านทราบ เพื่อเตือนอย่าให้หลงเชื่อเล่ห์เหลี่ยมของคนร้าย และมีการเตรียมพร้อมในการป้องกันเหตุร้าย

2.4) การจ้างคนงาน คนรับใช้หรือพนักงาน ควรมีลำนับบัตรประชาชนหรือบัตรประจำตัวต่าง ๆ ถ่ายรูปและรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว เพื่อทราบความเป็นมาที่อยู่ อาชีพเดิม ความประพฤติ ตลอดจนญาติพี่น้องหรือคนรู้จักเพื่อติดต่อภายหลังได้ และไม่ควรให้รู้ที่เก็บทรัพย์สิน

2.5) สอดส่องดูแลความปลอดภัยของบ้านเรือนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน หากเห็นคนร้ายในบ้านใกล้เคียงให้โทรศัพท์แจ้ง “191” หรือแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบโดยเร็ว

2.6) คอยสังเกตลักษณะพฤติกรรมผิดปกติของบุคคลแปลกหน้า ที่เข้ามาในละแวกบ้าน ถ้าพบเห็นพิรุธควรบอกกล่าวเพื่อนบ้านใกล้เคียงทราบเพื่อจะได้ช่วยกันระมัดระวัง

2.7) กลางคืนควรเปิดไฟให้มีแสงสว่างรอบบริเวณบ้าน การติดตั้งสัญญาณภัยควรใช้สัญญาณไซเรน เนื่องจากคนร้ายมักกลัวเสียงดัง และเพื่อให้เพื่อนบ้านใกล้เคียงทราบ จะได้ช่วยเหลือหรือแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ

2.8) เมื่อทราบเหตุหรือรู้ว่ามีคนร้ายเข้าบ้าน อย่าคิดจับคนร้ายด้วยตนเอง เพราะอาจได้รับอันตราย ควรพยายามให้ผู้อื่นทราบโดยใช้สัญญาณภัย หรือร้องตะโกนขอความช่วยเหลือ

2.9) เมื่อเกิดเหตุแล้วควรรักษาสถานที่เกิดเหตุ ห้ามเคลื่อนย้าย ห้ามมิให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุ คอยจนกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสถานที่เกิดเหตุให้เรียบร้อยก่อน

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์

เป็นที่ยอมรับกันในแง่อาชญากรรมว่า การป้องกันอาชญากรรมเป็นสิ่งสำคัญ หากเกินขีดความสามารถของการป้องกันอาชญากรรมแล้วถือเป็นการปราบปราม ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นเช่นกัน อาชญากรรมอาชีวะมักจะแฝงเร้นอยู่ในสังคมชุมชนทั่วไป จึงเป็นการยากที่ฝ่ายปราบปรามอาชญากรรมจะแยกอาชญากรรมเหล่านี้ออกจากสังคมชุมชนทั่วไปที่เป็นพลเมืองดีได้ ดังนั้น มาตรการที่ดีที่สุดในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้ได้ผลดีก็คือ การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน

การดำเนินนโยบายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของประเทศทางซีกโลกตะวันตกไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากสภาพสังคมตะวันตกได้มีการพัฒนาทางด้านวัตถุเจริญถึงที่สุด ในขณะที่ระดับคุณค่าดั้งเดิมทางจิตใจกลับเสื่อมลง ดังนั้น

ปัญหาอาชญากรรมในชุมชนตะวันตกจึงแก้ไขได้ยาก ในเวลาเดียวกันประเทศทางภูมิภาคเอเชียก็ประสบปัญหาอาชญากรรมเช่นเดียวกัน แต่ทว่า ชาวเอเชียสามารถใช้วิธีการต่อสู้อาชญากรรมในภูมิภาคของตนได้โดยวิธีการผูกพันอย่างเหนียวแน่นของระบบสังคมควบคุมอาชญากรรมได้ดีกว่าใช้นโยบายรุนแรงอื่นๆ เนื่องจากประเทศแถบเอเชียส่วนใหญ่มีความผูกพันทางครอบครัว เกิดความผูกพันทางสังคมอย่างแน่นแฟ้นก่อให้เกิดความร่วมมือของชุมชนได้ง่าย คือ การสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนจากระบบครอบครัวของตนได้อย่างเต็มที่ จากหลักการนี้เองจึงเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันอาชญากรรม ทั้งยังเป็นการกระตุ้นหน่วยงานของรัฐได้ปรับปรุงตนเองปฏิบัติหน้าที่รับใช้ประชาชนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อจะได้ลดค่านิยมของระบบราชการที่มักจะมองข้ามความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นจากการนี้จึงได้เกิดทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ขึ้น อันส่งผลให้เกิดปัจจัยในการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจนั่นเอง (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525 : 15)

การป้องกันภัยอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินในเคสสถาน มีลักษณะกระทบกระเทือนต่อความสุข และความปลอดภัยของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม เป็นคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีขีดความสามารถในการควบคุมจำกัด จากการศึกษาของ Lee (อ้างในประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525 : 8) ได้ศึกษาพบว่าประมาณร้อยละ 85 ของอาชญากรรมที่มุ่งประทุษร้ายต่อทรัพย์สินในเคสสถาน มักจะเป็นพวกฉวยโอกาส หรืออาศัยช่องโอกาส โดยมีพื้นที่เป้าหมายได้แก่ชุมชนที่มีรายได้น้อยซึ่งสภาพที่อยู่อาศัยขาดความมั่นคงแข็งแรง และไม่มีระบบป้องกันด้วย

Whisenand (อ้างใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525 : 125) ได้ศึกษาพบว่าพลเมืองจำนวนน้อยที่จะตกเป็นเหยื่อของการประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย เช่น ฆาตกรรม และข่มขืน แต่อาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อบุคคลส่วนใหญ่ คือ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลักทรัพย์สินในเคสสถาน

จากผลการค้นคว้าวิจัยของนักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโก ได้ศึกษาพบว่าอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ถาวรตามลักษณะพื้นที่ บริเวณใดที่เกิดอาชญากรรมขึ้นบ่อยครั้งมักจะเกิดอาชญากรรมซ้ำอยู่เสมอ ในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรมบางแห่งแม้จะมีผู้อาศัยสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามกาลเวลาโดยบุคคลต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา แต่สถิติอาชญากรรมในพื้นที่ดังกล่าวก็ยังคงสูงอยู่เช่นเดิม จึงสรุปว่า "การขาดระเบียบ

สังคม” (Social Disorganization) สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในยุคก่อนความเจริญทางอุตสาหกรรมเข้าสู่ชุมชนในยุคอุตสาหกรรมนำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่น ๆ

Herbert Gans (อ้างในประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525 : 24) นักวิชาการได้อาศัยหลักทฤษฎีกลุ่มชิคาโกเป็นพื้นฐานในการสร้างแนวความคิดต่อเนื่อง ได้ศึกษาพบว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาความปลอดภัย ก่อให้เกิดความสมัครสมานกลมเกลียว และความร่วมมือร่วมใจในการป้องกันอาชญากรรมภายในชุมชน โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน จัดเป็นความเห็นแย้งต่อการรักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่และการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนที่มุ่งเน้นเฉพาะด้านวัสดุอุปกรณ์ ในทัศนะของ Gans การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการจัดสภาพพื้นที่ในชุมชนให้อำนวยความสะดวกต่อการพบปะสังสรรค์ ให้มีลักษณะง่ายต่อการสังเกตตรวจตรา รวมทั้งจัดให้มีสถานที่สำหรับสมาชิกในชุมชนได้ดำเนินการกิจกรรมร่วมกัน เป็นสโมสรสำหรับการกีฬา ห้องโถงสำหรับพักผ่อน ห้องอาหาร และร้านกาแฟสำหรับร่วมรับประทานอาหาร

จากการศึกษาของ Jame Jacobs (อ้างในประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525 : 23) ในเรื่องการสร้างแนวป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมได้เสนอให้มีการจัดพื้นที่ชุมชนและเมืองให้สะดวกง่ายต่อการสังเกตติดตาม รวมทั้งการสร้างควมรับผิดชอบให้แก่สมาชิกในชุมชน โดยการเชื่อมโยงให้นักอาชญาวิทยาเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมรูปธรรม เช่น สวนสาธารณะ ถนน ทางเท้า และอาคารสถานที่ต่าง ๆ กับปัญหาอาชญากรรม

จากการศึกษาของ Oscar Newman (อ้างในประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525 : 26) ในเรื่องการออกแบบชุมชน และเคหสถานให้ง่ายต่อการสังเกตตรวจตรา ได้อธิบายว่า

“บุคคลย่อมรู้ถึงสิทธิครอบครองพื้นที่ซึ่งอยู่รอบบริเวณที่อยู่อาศัยว่า พื้นที่ที่ตนครอบครองดังกล่าวจัดไว้สำหรับผู้ที่พักอาศัยในเคหสถานหรืออาคารนั้นเท่านั้น บุคคลภายนอกที่จะย่างกายเข้าไปบริเวณเช่นนี้จะต้องมีเหตุผลเพียงพอมิใช่ว่าคนแปลกหน้าผู้ใดจะเข้าออกส่วนใดของอาคารเวลาใดก็ได้ บริเวณที่จัดให้อยู่ในความรับผิดชอบของผู้พักอาศัยแต่ละราย เรียกว่า พื้นที่ป้องกันตนเอง (defensible space) เพื่อใช้สำหรับป้องกันตนเองหรือเตรียมตัวได้ทันก่อนที่คนร้ายจะเข้าประชิดตัว”

สรุปได้ว่า แนวความคิดทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ คือ การจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนเมืองหรือละแวกบ้านเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งง่ายต่อการสังเกต ตรวจตราควบคุม โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้งสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิตและร่างกาย ตลอดจนทรัพย์สินของตนเอง และบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม

2.2.2 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม

เป็นแนวความคิดที่ผสมผสานระหว่างทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ กับทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายโดยการนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน (อ้างในบุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525 : 8) ซึ่งสามารถพิจารณาได้เป็น 2 มิติคือ

มิติที่ 1 สภาพแวดล้อมรูปธรรม

1.1 มาตรการระดับชุมชน ได้แก่ การวางผังเมืองและชุมชน การติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง การออกแบบอาคารสถานที่

1.2 มาตรการระดับบ้านเรือน ได้แก่ ความมั่นคงของประตูหน้าต่างการใช้สัญญาณเตือนภัย การใช้อุปกรณ์ปิดเปิดไฟฟ้า และอื่น ๆ

มิติที่ 2 สภาพแวดล้อมนามธรรม

2.1 มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย

2.2 มาตรการสายตรวจประชาชน

2.3 มาตรการสายตรวจบ้านเรือน

สภาพแวดล้อมรูปธรรม

สำหรับสภาพแวดล้อมรูปธรรม มีส่วนเป็นอย่างมากในการที่จะเอื้ออำนวยต่อการเกิดอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ กล่าวคือ สภาพแวดล้อมรูปธรรมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสังคมนั้นคือ "ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ต่างทำเครื่องหมายในสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงสิทธิในความเป็นเจ้าของ และต่อสู้เพื่อป้องกันตนเองจากผู้บุกรุก สำหรับในสังคมมนุษย์ดังกล่าวแบ่งตามลักษณะการเข้าครอบครองของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้ 3 ประเภท คือ พื้นที่ปฐมภูมิ ได้แก่ อาณาเขตส่วนบุคคล เช่น บ้านพักส่วนบุคคล พื้นที่สาธารณะ ได้แก่ พื้นที่ครอบครองโดยสังคมที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปได้โดยชอบธรรม ภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ ได้แก่ สวนสาธารณะ โรงพยาบาล

โรงแรมหรศพ พื้นที่ทุติยภูมิ ได้แก่ พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ปฐมภูมิและพื้นที่สาธารณะ เช่น ตรอกย่านที่อยู่อาศัย เป็นต้น"

การจัดสภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อป้องกันอาชญากรรมในปัจจุบันไม่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานรัฐบาลอย่างเพียงพอ จึงมักเกิดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ต่าง ๆ เนื่องจากผังเมืองและชุมชนมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมของพลเมืองทั่วไป ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พวกอาชญากรมักอาศัยช่วงโอกาสในสภาพแวดล้อมประกอบอาชญากรรมจึงทำให้ประชาชนผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่ในชุมชนต้องพึ่งพาเมตตาธรรมของผู้ออกแบบผังเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และลักษณะการจัดสภาพชุมชนก็มีผลต่อการเพิ่มหรือลดอาชญากรรมด้วย

โดยทั่วไปแล้วเรามักจะเห็นได้ว่าเกี่ยวกับการวางผังเมืองและชุมชนนั้นพบว่า "อาชญากร มักจะฉวยโอกาสและเข้าครอบครองพื้นที่ทุติยภูมิ เช่น ถนน ตรอก ซอย ร้านกาแฟ เผาสิ่งเกิดพฤติกรรมของบุคคลภายในบ้านโดยปราศจากการระวังสงสัยของเจ้าของบ้านหรือเจ้าของร้านกาแฟ และเลือกเวลาเข้าประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือต่อบุคคลในเคหสถานได้ง่ายและมากขึ้น นอกจากนี้ การที่ผู้อยู่อาศัยต่างละทิ้งถนนในละแวกบ้านของตนโดยเก็บตัวอยู่แต่ในอาคารบ้านเรือน ย่อมมีผลกระทบต่อการเพิ่มความผิดประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินในเคหสถาน และความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมละแวกบ้านชุมชน การขาดความรับผิดชอบต่อชุมชน ตลอดจนการอพยพเคลื่อนย้ายไปจากละแวกบ้าน สภาพเหล่านี้จะเป็นแหล่งเพาะอาชญากรรม ให้ทวีจำนวนต่อไป"

ปัจจัยในการจัดสภาพแวดล้อมระดับชุมชนเพื่อป้องกันอาชญากรรมตามหลักควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม ได้แก่

1. จัดโครงสร้างและวางผังเมืองชุมชนให้สอดคล้องประสานซึ่งกันและกัน เพื่อลดการแก่งแย่งในการใช้ถนน รวมถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ ตลอดจนเพิ่มอำนาจตรวจตรา อาคาร สถานที่ทั้งของรัฐบาลและเอกชน

2. การจัดสภาพแวดล้อมในละแวกบ้านที่อยู่อาศัย โดยการรักษาพื้นที่ทุติยภูมิให้คงอยู่และเพิ่มขนาดขึ้นในย่านที่อยู่อาศัย ลดจำนวนบุคคลแปลกหน้า ตลอดจนขจัดการสัญจรไปมาโดยเสรีภาพของบุคคลภายนอก

3. การจัดสภาพแวดล้อมในย่านธุรกิจ และพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ควรมีการวางแผนล่วงหน้าและส่งเสริมให้มีการได้ใช้ประโยชน์สูงสุด จากพื้นที่สาธารณะโดยต่อเนื่อง

4. การติดตั้งแสงสว่างตามท้องถนนบริเวณสาธารณะ ภายนอกภายในอาคาร บ้านเรือน มีผลในการยับยั้งการลักขโมย การบุกรุก และการปล้นทรัพย์

5. การออกแบบอาคารสถานที่ควรให้โปร่ง และไม่อับสายตา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยจากอาชญากรรมเป็นสำคัญ ตลอดจนส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มความรับผิดชอบต่อชุมชนในกลุ่มผู้อาศัยเหล่านั้น

สภาพแวดล้อมระดับบ้านเรือน การจัดสภาพแวดล้อมระดับบ้านเรือนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ได้แก่ “ประตูหน้าต่าง ควรเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์สำหรับรักษาความปลอดภัย โดยเฉพาะกุญแจก็มีคุณภาพดี เพราะทำให้การทำลายหรือสะเดาะกระทำได้ยากยิ่งขึ้น และคนร้ายต้องใช้เวลาอันเสี่ยงต่อบุคคลอื่นที่พบเห็น และหน้าต่างควรปิดเสมอเวลากลางคืน หน้าต่างบานเกร็ด ควรติดไว้สำหรับหน้าต่างชั้นบน และอยู่ในทิศทางที่ไม่อับสายตา ควรติดตั้งสัญญาณกันขโมย และติดเหล็กดัดเพื่อเพิ่มความแข็งแรงให้แก่ประตูหน้าต่าง”

สภาพแวดล้อมนามธรรม การจัดสภาพแวดล้อมนามธรรม ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการป้องกันอาชญากรรมวิธีหนึ่ง เพราะเป็นบทบาทและความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชนในการสอดส่องดูแลความปลอดภัยภายในชุมชนที่อยู่อาศัยของตน ตลอดจนแจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ มาตรการในการป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่

1) โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย เป็นการรวมตัวของประชาชนชาวเมืองประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงทศวรรษที่ 1960 โดยมีหลักในการดำเนินการ คือ

“สมาชิกอาสาสมัครในโครงการเพื่อนบ้านเตือนภัยจะแบ่งกลุ่มพื้นที่รับผิดชอบ และเลือกตั้งบุคคลขึ้นทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มเพื่อประโยชน์ในการติดต่อประสานงาน สมาชิกอาสาสมัครจะช่วยสังเกต สอดส่อง และแจ้งพฤติกรรมบุคคล ยานพาหนะ หรือสภาวะการณ์ที่น่าสงสัยไปยังตำรวจท้องที่และเพื่อนบ้าน โดยอาศัยการติดต่อทางโทรศัพท์เป็นหลัก สำหรับตำรวจท้องที่นอกจากจะช่วยวางแผนดำเนินการแล้วยังมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีของคนร้าย และแนะนำสมาชิกถึงวิธี

การที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองครอบครัวและทรัพย์สินจากโจรภัย มีการจัดทำ จุลสารเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะอาชญากรรมประเภทและลักษณะพื้นที่เป้าหมาย ของอาชญากรรม แผนประทุษร้ายของคนร้าย ตำหนิรูปพรรณ และภาพถ่าย อาชญากรรมที่หลบหนี รวมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ"

2) โครงการสายตรวจประชาชน เป็นโครงการที่นำมาใช้กับที่พักอาศัยแบบ แฟลต เพราะสถานที่เช่นนี้จะมีบริเวณทางเดินหน้าห้องพัก ทางขึ้นลงบันไดภายในลิฟต์ หรือแม้แต่บริเวณลานจอดรถ ซึ่งปราศจากผู้รับผิดชอบโดยตรง จึงเป็นโอกาสที่ อาชญากรประเภทฉวยโอกาสจะประกอบอาชญากรรมได้ง่าย ดังนั้น การเคหะของ มหานครนิวยอร์กได้คัดเลือกอาสาสมัคร 11,000 คน ซึ่งพักอาศัยในอาคารการเคหะแบ่ง พื้นที่เขตการรับผิดชอบจากบริเวณทั้งหมดของอาคาร 650 หลัง โดยมีหลักการคือ "อาสาสมัครมีหน้าที่หมุนเวียนกันรับผิดชอบตรวจตราในเขตพื้นที่ของตน สังเกตบุคคล ยานพาหนะ และอาคารสถานที่ที่ผิดจากสภาวะปกติ ดูแลความเรียบร้อยภายนอกให้แก่ สมาชิกในชุมชน และในขณะปฏิบัติหน้าที่ยังสามารถทำความรู้จักกับเพื่อนบ้านของตน ในย่านนั้น ๆ ได้อีกด้วย เป้าหมายร่วมกันของอาสาสมัครเหล่านี้คือ ช่วยกันสร้างชุมชน ของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมให้มากที่สุด ส่งเสริมความสัมพันธ์และความอบอุ่น ในชุมชน รวมทั้งเกื้อกูลซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ เมื่ออาสาสมัครตรวจพบสถานการณ์ ที่น่าสงสัยเกิดขึ้นในบริเวณใด หน้าที่ของสายตรวจอาสาสมัครก็คือ การโทรศัพท์แจ้งเหตุ กับตำรวจท้องที่หรือสายตรวจวิทยุโดยเร็ว จากนั้นก็รอรับตำรวจเมื่อมาถึงสถานที่เกิด เหตุ พร้อมทั้งให้ข้อมูลขั้นต้นแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ หากมีความจำเป็นเพื่อความปลอดภัย ของเพื่อนบ้าน อาสาสมัครอาจพิจารณาดำเนินการกระจายข่าว แจ้งแนวทางที่ควร ปฏิบัติสำหรับสมาชิกในละแวกบ้านที่ตนรับผิดชอบตลอดจนประสานงานกับสายตรวจ อาสาสมัครของชุมชนใกล้เคียงอื่น ๆ ด้วย"

3) โครงการตรวจตราร้านเรือน เป็นโครงการประชาชนช่วยกำจั ด อาชญากรรมในเมือง Lima รัฐ Ohio และเมือง Kalamazoo รัฐ Michigan ซึ่งเป็นชุมชน ที่ยังไม่มีมีการประยุกต์ใช้มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัยและมาตรการสายตรวจประชาชน โดยมีหลักดำเนินการคือ "เพื่อนบ้านในละแวกบ้านใกล้เคียงจะช่วยกันเป็นหูเป็นตาแทน กัน ในระหว่างที่บ้านใกล้เคียงเดินทางไปธุรกิจหรือพักผ่อนต่างจังหวัด โดยเฉพาะไม่มี

คนดูแลบ้านซึ่งนอกจากเพื่อนบ้านจะเป็นหลักในการช่วยเหลือใจใส่ดูแลเคหสถานแล้ว ยังสามารถร้องขอให้ตำรวจช่วยตรวจตรา เพื่อส่งเสริมการดูแลของเพื่อนบ้านได้ด้วย"

ทั้งหมดนี้เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันอาชญากรรมของประชาชน การมีส่วนร่วมของชุมชน ความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมตลอดทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้ล้วนมีผลในการระบยับยั้งอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมนี้พบว่า มีผู้ศึกษาได้น้อยมาก จึงขอนำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้ คือ

แม้ว่า โสติพันธ์ (อ้างใน จิตรเจริญ เวลาดี, 2522 : 19-20) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การป้องกันอาชญากรรม กล่าวถึงการลาดตระเวนตรวจท้องที่ในเขตตำรวจนครบาล การสืบสวนคดีอาญา การจับกุมผู้กระทำความผิด การป้องกันการกระทำความผิดต่าง ๆ และสรุปว่าหน้าที่หลักของตำรวจมี 2 ประการ คือ การป้องกันอาชญากรรม และการคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน และได้แบ่งวิธีในการป้องกันอาชญากรรมไว้ 2 ลักษณะ คือ การป้องกันอาชญากรรมก่อนเกิดการกระทำความผิด และการป้องกันหลังการกระทำความผิด โดยเน้นว่าการป้องกันดีกว่าการปราบปราม โดยบรรยายถึงหลักและวิธีการปฏิบัติในการป้องกันอาชญากรรม

โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ (2523 : 60) ได้วิจัยเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม ยุทธวิธีและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและสังคมในทศวรรษหน้า โดยสรุปว่ายุทธวิธีและมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและสังคมไว้ สำหรับอนาคตแยกเป็น 2 ประเภท คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมก่อนระบบงานยุติธรรม เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและสังคม โดยมีประชาชน ชุมชน โรงเรียน ศาสนา และองค์กรทางสังคมอื่น ๆ เป็นหลักสำคัญในการดำเนินยุทธวิธีและมาตรการ

ส่วนการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรม เมื่อได้มีการกระทำผิดและผู้กระทำผิดได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมแล้วนั้น ยุทธวิธีและมาตรการสำหรับการนี้ขึ้นอยู่กับการพัฒนากระบวนการบริหารงานยุติธรรม การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับศาสนาและกฎหมาย การหันเหให้ผู้กระทำผิดให้ออกนอกระบบยุติธรรม การแก้ไขบำบัดผู้กระทำผิด ตลอดจนจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่ขัดขวางการดำเนินยุทธวิธีและมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมไม่ได้ดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เช่น การขาดแคลนข้อมูลอุปสรรคจากรัฐบาล เป็นต้น ทั้งได้แสดงความคิดเห็นว่าการศึกษาข้อมูลทางอาชญากรรม และงานยุติธรรมในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดทางสถิติอยู่มาก

ส่วนการศึกษาถึงวิธีการต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ทศวรรษหน้า ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมก่อนที่จะมีการกระทำผิดเกิดขึ้น และตัวผู้กระทำผิดยังไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบยุติธรรม ยุทธวิธีและมาตรการจึงเกี่ยวกับบทบาทของประชาชน ชุมชน ครอบครัว โรงเรียน และองค์กรทางสังคมอื่น ๆ และเป็นการศึกษาถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและสังคมในระบบการยุติธรรม นั่นคือได้เกิดการกระทำผิดกฎหมายหรือผู้กระทำผิดแล้ว ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมซึ่งประกอบด้วยตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และผู้กระทำผิดกฎหมาย จึงเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด ยุทธวิธีและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในขั้นนี้จึงเกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรม การบริหารงานยุติธรรม ตำรวจ อัยการ ศาล การบำบัดแก้ไขผู้กระทำผิด ตลอดจนปัญหาพิเศษอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ธารินทร์ จันทราทิพย์ (2524 : 66) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างผู้เสียหายกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่าผู้เสียหายที่ไปแจ้งความส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการแจ้งความ แต่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการพยายามติดตามคดีของตำรวจ และส่วนใหญ่คดีที่ผู้เสียหายไปแจ้งความนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับกุมตัวคนร้ายได้ในระยะเวลา 3 เดือนหลังจากแจ้งความ นอกจากนี้ยังพบว่าความร่วมมือระหว่างผู้เสียหายกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมนั้นก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี หากให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะคล่องตัวขึ้น

National Advisory Commission on Criminal Justice Standard and Goal (อ้างใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525 : 83) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม ในชุมชนปี ค.ศ. 1973 สรุปได้ว่าการต่อสู้กับอาชญากรรมไม่ใช่ความรับผิดชอบของ หน่วยงานตำรวจโดยลำพัง แต่ควรเป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ ตำรวจในการลดขอบเขตและความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดย หน่วยงานตำรวจมีหน้าที่ให้ข้อมูลแก่ประชาชนถึงวิธีการป้องกันตนเอง บ้านเรือนและ ครอบครัว และประชาชนจะต้องมีความรับผิดชอบเบื้องต้นเกี่ยวกับการปิดล็อกประตู หน้าต่าง และรายงานพฤติกรรมอาชญากรรมหรือพฤติกรรมที่น่าสงสัยในละแวกบ้าน ของตนเอง ดังนั้นประชาชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมร่วมกับ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นหัวใจของการป้องกันอาชญากรรม

จากการศึกษาของ Lee (อ้างใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525 : 8) ได้ศึกษา และพบว่าประมาณร้อยละ 85 ของอาชญากรรมที่มุ่งประทุษร้ายต่อทรัพย์สินในเคสสถานมัก จะเป็นพวกฉวยโอกาสหรืออาศัยช่องโอกาส โดยมีพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ ชุมชนที่มี รายได้น้อย ซึ่งสภาพที่อยู่อาศัยขาดความมั่นคงแข็งแรง และไม่มีระบบป้องกัน

ปิยะ สุขประเสริฐ (2525 : 81) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของประชาชนที่มีต่อ ประสิทธิภาพของตำรวจระดับสถานีในการให้บริการประชาชน พบว่าประชาชนที่เป็น เพศชายเห็นว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีประสิทธิภาพ ส่วนเพศหญิงเห็นว่า ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี เห็นว่าการปฏิบัติ งานของเจ้าหน้าที่ตำรวจขาดความเป็นธรรม ไม่ซื่อสัตย์ ไม่สุภาพอ่อนโยน และยังพบ อีกว่าประชาชนที่มีรายได้สูงเห็นว่าตำรวจยังปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ แต่ประชาชนที่ มีรายได้ต่ำกลับเห็นว่าการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจยังมีประสิทธิภาพต่ำ

กิจจา ล้วนจันทร์ (2526 : 96) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสำรวจความ ปลอดภัยในชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินของผู้พักอาศัยในหมู่บ้านจัดสรรชานกรุงเทพ-มหานคร พบว่า หากมีการร่วมกันพัฒนาพื้นที่ในหมู่บ้านโดยมีความสัมพันธ์กันแล้ว ประชาชนจะมีความรู้สึกปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรม โดยได้รับประโยชน์จาก การที่มีความรู้ความเข้าใจในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินตน ในหมู่บ้านจัดสรร ที่พักอาศัย มีมาตรการและวิธีการต่าง ๆ ในการสร้างความปลอดภัย ได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่

ตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การที่มีความสอดคล้องพฤติกรรมของคนแปลกหน้า การประสานงานกับตำรวจท้องที่ การร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ การร่วมรับประทานอาหารพบปะพูดคุยกัน และควรมีบ่อน้ำในหมู่บ้านจะทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัย การจัดการพื้นที่ต่าง ๆ ของหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยตลอดจนทำให้ผู้พักอาศัยมีความสามัคคีกัน รักพวกพ้องไม่แบ่งกลุ่มชนชั้นทางสังคมในหมู่บ้าน

ไชยยศ เหมะรัชตะ และคณะ (2526 : 73) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาสังคมที่มีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่าคนในกรุงเทพมหานครเคยแจ้งข่าวอาชญากรรมเฉลี่ยร้อยละ 20.01 ในขณะที่คนไม่เคยแจ้งข่าวมีร้อยละ 78.89 และมีประชาชนร้อยละ 31 ที่พบเห็นอาชญากรรมแล้วแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากคนไทยยังขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม และอาจเนื่องจากประชาชนขาดความเชื่อถือการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยคิดว่าไม่มีประโยชน์อะไรที่จะแจ้งข่าวอาชญากรรม นอกจากจะเป็นการเสียเวลาแล้วยังเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ตนเองด้วย

ไชยยศ เหมะรัชตะ และคณะ (2526 : 441) ได้ศึกษาเรื่องสภาพความร่วมมือของประชาชนในการควบคุมอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าความร่วมมือของประชาชนมีน้อยไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาอาชญากรรม เพราะสาเหตุ

1. ปัญหาทางเศรษฐกิจ คนที่มีรายได้ไม่ดีพอจะมีปัญหาในการป้องกันอาชญากรรม เช่น คนมีรายได้น้อยก็ไม่อาจจะติดลูกกรง เหล็กดัด ประตูหน้าต่างเพื่อป้องกันอาชญากรรมได้

2. ความไม่ศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่และไม่ศรัทธาต่อระบบราชการ ซึ่งน่าจะเนื่องจากความไม่มีประสิทธิภาพ ความไม่สุจริตในการปฏิบัติงาน และความทารุณโหดร้ายของเจ้าหน้าที่เอง

3. ประชาชนกลัวว่าจะไม่ปลอดภัยแก่ตนเอง เมื่อให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว

4. เป็นนิสัยของคนไทยโดยทั่วไปที่ไม่เอารู้อะ ต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

5. การขาดความรู้จักมักคุ้นระหว่างตำรวจกับประชาชน เป็นผลให้มีการร่วมมือในการควบคุมอาชญากรรมน้อย ความเห็นต่างระหว่างตำรวจกับประชาชนเป็นต้นเหตุ

สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้อาชญากรรมเกิดขึ้นมาก ความคุ้นเคยระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชนนับว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการควบคุมอาชญากรรม

พรรณี โชตนะ (2526 : 52) ศึกษาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจและยังไม่เข้าใจในการปฏิบัติงานของตำรวจ โดยที่ประชาชนมักคิดว่าเป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องจับกุมคนร้ายให้ได้ แม้ว่าคนร้ายจะไม่ทิ้งร่องรอยไว้และตัวผู้เสียหายไม่สามารถให้พยานหลักฐานใด ๆ เลยก็ตาม กล่าวคือ ภาพพจน์ของตำรวจในสายตาของประชาชนไม่ดีนัก แม้จะเห็นว่าตำรวจเป็นที่พึ่งหน่วยแรกแต่ประชาชนไม่มั่นใจในความประพฤติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับความยุติธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ และความล่าช้าในการปฏิบัติงาน การต้อนรับ การบริการที่ไม่ดี เป็นอุปสรรคต่อการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

กรรภิรมย์ บุญญฤทธิ์ (2527 : 128) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงลักษณะความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือกันป้องกันอาชญากรรมในชุมชนของตนเพิ่มมากขึ้น สรุปได้ว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีความพยายามที่จะป้องกันภัยอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ด้วย คือ มีความร่วมมือกันทั้งชุมชนเพื่อป้องกันอาชญากรรมเป็นอย่างดี มีปฏิสัมพันธ์ตอบโต้ทางสังคมเพิ่มมากขึ้น ไม่แยกตัวเป็นเอกเทศให้ความร่วมมือกันโดยมีการช่วยเหลือกันในละแวกบ้านใกล้เคียง และเกิดความตระหนักพร้อม นอกจากนี้ประชาชนยังทราบว่าการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ดีนั้นต้องร่วมมือกัน จึงจะเกิดผลในการป้องกันอาชญากรรม

ธรรมรงค์ เพชรแก้ว (2529 : 40) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ "ปัญหาความร่วมมือระหว่างตำรวจกับประชาชน" พบว่าสาเหตุที่ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเนื่องมาจากสาเหตุใหญ่ 5 ประการ คือ

1. สาเหตุจากพฤติการณ์ของตำรวจเอง
2. สาเหตุจากประชาชนผิดหวังในการปฏิบัติของตำรวจ
3. สาเหตุจากความอ่อนแอของระบบบริหาร และบุคลากรชั้นสูงของกรมตำรวจ ทำให้กรมตำรวจไม่อาจด้านทานกระแสทางการเมืองได้
4. สาเหตุจากสภาวะเศรษฐกิจและสังคม
5. สาเหตุจากทัศนคติของประชาชนที่มีอยู่เกี่ยวกับตำรวจอยู่เดิม

ชาย เสวิกุล (อ้างใน ชัยพร พานิชอัตรา, 2533 : 30) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความปรารถนาที่จะกระทำผิด โดยกล่าวถึงการแก้ไขสภาพชุมชน การแก้ไขสภาพแห่งครอบครัวความผิดปกติในด้านจิตใจและอารมณ์ และความรับผิดชอบของประชาชน ซึ่งสรุปได้ว่า การแก้ไขสภาพชุมชน คือ สถาบันต่าง ๆ ควรช่วยเหลืออบรมให้เด็กประพฤติแต่ในสิ่งที่ดีงาม ควรจัดสถานที่สาธารณะให้เด็กมีโอกาสพักผ่อน ออกกำลังกาย ลดความตึงเครียดทางอารมณ์ การแก้ไขสภาพครอบครัวคือ ทำให้สมาชิกในครอบครัวได้รับความสุขทั้งกายและใจ เช่น จัดให้มีศูนย์แนะนำให้คำปรึกษาครอบครัว ส่วนการแก้ไขความผิดปกติในด้านจิตใจและอารมณ์ จะต้องจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญหรือจิตแพทย์ที่จะให้ความช่วยเหลือตรวจดูแล แนะนำเด็กและบิดามารดาให้เพียงพอจึงจะเป็นผลดีในการป้องกันอาชญากรรมเบื้องต้น นอกจากนี้ในส่วนของความรับผิดชอบของประชาชนนั้น ควรให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ การป้องกันทรัพย์สินของตนเอง ทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็น เน้นในเรื่องของคุณธรรม เป็นต้น

สำหรับการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Operations research) เพื่อส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม โดยศึกษาเฉพาะกรณีตำบลบ้านโคก อำเภอโคกโพธิ์ไชย จังหวัดขอนแก่น ดังจะได้แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

